

Sol dir-se

En les oracions anomenades passives pronominals o reflexes, dèiem ahir, el pronom *es*, que hi té la funció de subjecte indeterminat, es pot col·locar també després de l'infinitiu, en la posició anomenada enclítica, quan aquest infinitiu forma part de certes perífrasis verbals. Segons això, és facultatiu de dir *Es pot fer com es vulgui* o *Por fer-se com es vulgui*. Però és evident que la facultat de col·locació del pronom *es* subjecte impersonal és inferior a la dels altres pronoms (que, d'altra banda, no deixa de presentar casos de dubte o vacil·lació): podem dir, indistintament, *Hi prohibeixen entrar* i *Prohibeixen entrar-hi*, però únicament és possible *Es prohibeix fumar*.

En les perífrasis formades amb el verb *haver*, la preposició *de* i un infinitiu, amb les quals expressem el sentit d'obligació, és també força corrent l'ús de *es* subjecte impersonal després de l'infinitiu (ahir dèiem que el cas més corrent és amb el verb *poder*): *En canvi, han d'accentuar-se els mots diafan, organ, etc.* (Fabra, *Converses*, "Barcino", núm. 34); *Però els mots savis... han precisament de defensar-se contra aquests possibles...* (Fabra, Op. cit, 75); *Hi ha coses que no han de poder-se dir en català...* (Fabra, *La llengua catalana i la seva normalització*, pàg. 155); *...la final execució de la qual... hagué de suspendre's quan hom anava a procedir al seu tiratge* (Ramon Aramon, "Estudis Romànics, Vol. XII, pàg. XII). Que algunes d'aquestes frases puguin ésser analitzades altrament que com a passives pronominals (amb identificació de l'acusatiu i el subjecte, amb què el pronom *es* esdivindria un mer reforç pronominal) no altera la nostra constatació.

Ultra els casos que indicàvem ahir, aquestes construccions semblen possibles amb els verbs com *gostar, deixar de, acabar de, soler, tendir* i segurament algun més (els que tenen un cert caràcter modal). Vet aquí alguns exemples de Fabra que tenim anotats: *Els temps formats amb altres auxiliars solen denominar-se perifràstics...* (Gramàtica de 1956, pàg. 41; *Sota la influència de l'espanyol, tendeix a donar-se al mot català* (*La llengua catalana...*, pàg. 154): *Avui ja comença a usar-se significant trobar-s'hi accidentalment* (*La llengua catalana...*, 154).

Trobem també algun cas en què *es* subjecte impersonal és usat després d'una perífrasi formada amb un gerundi: *...la quasi unanimitat amb què es feia i continua fent-se precedir el seu nom del títol de Mestre* (C. Riba, prefaça al Diccionari Fabra).

Albert Jané